

NOU 2019:23 Ny opplæringslov

Norsk psykologforening har innspill knyttet til forslag til ny opplæringslov § 10-12 om PP-tjenesten, om kompetanse i PP-tjenesten samt § 12-1 med forslag til regulering av fysiske inngrep overfor elever i ny opplæringslov.

Vi legger også ved Norsk psykologforenings merknader til Meld. St. 6 (2019-2020) Tett på – tidlig innsats i barnehager og skoler, der revidering av opplæringsloven er omtalt.

Om PP- tjenestens oppgaver § 10-12 i ny opplæringslov

Norsk psykologforening støtter utvalgets forslag om å endre mandatet til PP- tjenesten slik at tjenesten får en tydelig oppgave i å samarbeide med skolene om kompetanseutvikling, organisasjonsutvikling og tilrettelegging for *alle elevene*. Dette understøtter pp-tjenestens viktige rolle i universelt arbeid for å fremme livskvalitet og trivsel slik det foregår i mange kommuner i dag. Det er også i tråd med § 10- om universell opplæring.

Konkrete merknader til forslag om § 10-12:

- Oppdraget til PP-tjenesten er for vagt utformet i forslaget til ny paragraf om PP-tjenesten. Det er viktig å styrke det universelle arbeidet, men ikke på bekostning av dem som faktisk har særskilte behov for oppfølging fra tjenesten. Følgende forslag til tekst tydeliggjør og eksemplifiserer:

«PP-tjenesten skal arbeide forebyggende og med tidlig innsats før en vanske oppstår, i tillegg til å være sakkyndig instans der loven krever det. Samarbeidet med barnehager og skoler omfatter både det systematiske og det helhetlige arbeidet for inkludering i barnehager og skoler og *arbeidet for å følge opp enkeltvedtak slik at barn og elever får den hjelpen de trenger.*»

- Det er et mål å sikre best mulig helhet og tverrfaglighet i det kommunale hjelpe- og støtteapparatet rundt barn og unge, slik det fremgår blant annet av Opptappingsplan for barn og unges psykiske helse (prp 121 S (2018-2019) vedtatt av stortinget. Det bør derfor vurderes hvordan dette kan formuleres inn i lovhomealing av PP-tjenesten spesielt og for barnehager og skolen generelt (grunn- og videregående opplæring). Våre medlemmer i kommunen er en lovfestet kompetanse i helse- og omsorgstjenesteloven fra 2020, og i

mange kommuner er det ikke psykologkompetanse i PP-tjenesten. Da er det viktig at skolen samarbeider systematisk med psykologkompetanse plassert i andre tjenester når det er behov for det.

Kompetanse i PP -tjenesten

Psykologer har en etterspurt kompetanse som i særlig grad aktualiseres i møte med barn, ungdom og familier som strever. Kunnskap om normalutvikling, og dermed kunnskap til å vurdere og utrede utvikling hos barn og ungdom, tilretteleggingsbehov, tiltak og behandling, utgjør sentrale arbeidsoppgaver for psykologer i kommunal- og fylkeskommunal tjeneste uavhengig av arbeidssted og lovverk.

Et mindretall av landets kommuner og fylkeskommuner har psykologkompetanse knyttet til sin pp-tjeneste, til tross for benevnelsen pedagogisk *psykologisk tjeneste*. Høsten 2019 viste beregninger basert på vårt medlemsregister at omkring 100 kommuner hadde psykologkompetanse i PP-tjenesten. Dette er et usikkert tall, men kan indikere at det er behov for å styrke den psykologfaglige kompetansen for at tjenesten skal være tilstrekkelig tverrfaglig. Det påpekes også fra regjeringen i Meld. St. 6. (2019-2020) Tett på-tidlig innsats at psykologkompetansen i PP-tjenesten er lav.

Vi mener at oppdraget PP-tjenesten har om sakkyndig utredning og oppfølging krever en tverrfaglig tjeneste der psykologenes kompetanse er vesentlig for å ivareta de utrednings- og oppfølgingsbehovene barna i barnehagen og elevene både i grunn og videregående skole kan ha. Ofte vil lærevansker være knyttet til psykiske, emosjonelle eller sosiale problemer der psykologer har særskilt kompetanse og vi vet at psykiske problemer og lidelser er en viktig årsak til skolefravall. Psykiske lidelser er også den største årsaken til uføretrygd hos unge voksne mellom 18 – 30 år. Psykologene har en særkompetanse knyttet til å utrede og behandle vansker som berører utvikling av språk, kognisjon og psykisk helse. Dette er også vesentlig kompetanse i vurdering av utredning gjort av ekstern instans (for eksempel HABU, BUP, mfl) og ved overføring av kunnskap og iverksetting av tiltak som anbefales.

- Det bør presiseres i lov, forskrift eller retningslinjer at PP-tjenesten skal være en tverrfaglig tjeneste der psykolog og sosialfaglig kompetanse er en del av den spesialpedagogiske helheten.

Tiltak for å skape ro og orden – forslag i § 12-1

Utvalget peker på at det i dagens opplæringslov ikke finnes noen form for regulering av tvang eller fysisk inngripen mot elever som står i fare for å skade andre til tross for at dette forekommer. For å forebygge og begrense bruk av fysiske inngripen foreslås det å regulere dette i ny opplæringslov.

- Norsk psykologforening mener at de foreslåtte reglene for fysiske inngrep på skolen er for skjønnsmessige. Det slås fast allerede i forslag til §2-1 at i alle handlinger og avgjørelser som angår elever, skal det beste for eleven være et grunnleggende hensyn. Dette er et viktig prinsipp og før man vurderer regulering av fysisk inngripen mot elever for å hindre skade mot andre eller vesentlig skade mot eiendom, må dette utredes grundig for å ivareta nettopp det beste for elevene. Det er foreløpig et utilstrekkelig utredningsgrunnlag å fatte reguleringsbestemmelser om dette på allerede nå.

Blant annet må følgende utredes/beskrives som en forutsetning for å ivareta hensynet til barnet og samtidig kunne gripe inn når situasjonen er alvorlig:

- Det må ses i sammenheng med øvrige regler om bruk av makt som kan være aktuelle overfor elever
- Klare regler om forebygging, gjennomføring og oppfølging
- Herunder også klare saksbehandlingsregler som bidrar til rettssikkerhet for de som blir utsatt for fysiske tiltak.

Bruk av tvang eller fysisk inngripen overfor barn og unge (elever) kan få alvorlige konsekvenser for den enkeltes psykiske helse, samtidig som det på den annen side oppstår situasjoner der elever står i fare for å skade andre eller eiendom, som må løses.

Under intern høring i forbindelse med NOU 2019:14 pekte Psykologforeningens fagutvalg for barn og unge på at «Tvangstiltak vil potensielt sett ha større negative konsekvenser for barn/ungdom enn for voksne da de har mindre evne til å forstå og bearbeide inntrykkene (avhengig av alder). Barn som utsettes for tvangstiltak på en arena, er ofte utsatt for tvangstiltak på flere arenaer (psykisk helsevern, barnevern, skole m.m.). Forebyggende tiltak og debriefing er spesielt viktig når barn og ungdom utsettes for maktbruk. Kompleksiteten i situasjonen og den helhetlige forståelsen i saker som omhandler tvang mot barn er særlig viktig å ta i betraktning».

Barnets beste forutsetter derfor at gode tiltak kan tilbys på barns arena, ut fra barns behov og ut fra et helhetlig bilde som det er vanskelig å få øye på når de ulike arenaene barn og unge befinner seg på reguleres av ulikt regelverk.

Med vennlig hilsen
Norsk Psykologforening

Håkon Kongsrud Skard
President